



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.013.03.2017

P/17/027

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce

T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05

lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/027 - System awansu zawodowego nauczycieli.
Okres objęty kontrolą	Od 1 września 2015 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych (lata szkolne 2015/2016-2017/2018) oraz działania wcześniejsze związane z zakresem kontroli.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontrolerzy	Violetta Nowak, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr LKI/87/2017 z 5 października 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół nr 1 w Opatowie, ul. J. Słowackiego 56, 27-500 Opatów (dalej również Szkoła).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Magdalena Gdowska, Dyrektor Zespołu Szkół nr 1 w Opatowie (wcześniej, od 10 grudnia 2014 r., pełniąca obowiązki Dyrektora Szkoły). (dowód: akta kontroli str.3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna	W latach 2015-2017 nauczyciele Szkoły starający się o uzyskanie stopnia nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego spełnili wymagania określone w § 7 i § 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli². Wprowadzone przez nich zmiany do procesu nauczania były trwałe oraz wpływały pozytywnie na efekty procesu nauczania. W Szkole zapewniono niezbędne warunki do uzyskania awansu zawodowego przez nauczycieli. Połowa nauczycieli zatrudnionych w Szkole uczestniczyła w latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Nauczycielom kończącym w badanym okresie staże w związku z ubieganiem się o stopień nauczyciela mianowanego i dyplomowanego stworzono w Szkole właściwe warunki do ich realizacji. Zapewniono m.in. możliwość obserwacji zajęć edukacyjnych prowadzonych przez doświadczonych nauczycieli, udział w formach doskonalenia, pomoc poradni psychologiczno-pedagogicznych, a także (w przypadku nauczyciela kontraktowego) wsparcie opiekuna stażu – jednak o innej specjalności niż specjalność nauczyciela. Wszyscy nauczyciele uzyskali pozytywne oceny dorobku zawodowego za okres stażu, uzasadnione ich faktycznym dorobkiem zawodowym, udokumentowanym w ramach czynności nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Dyrektora Szkoły. Działania podejmowane przez nauczycieli w czasie stażu wpłynęły m.in. na poprawę zdawalności egzaminów zewnętrznych, stworzenie możliwości uzyskania przez uczniów dodatkowych kwalifikacji, doposażenie Szkoły oraz poprawę organizacji i bezpieczeństwa pracy. Po uzyskaniu awansu na wyższe stopnie zawodowe nauczyciele kontynuowali znaczącą większość przyjętych i wdrożonych w okresie stażu zadań służących poprawie jakości pracy Szkoły. W latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 z form kształcenia i doskonalenia dofinansowanych ze środków organu prowadzącego skorzystało pięciu nauczycieli. Dofinansowanie to było uwarunkowane potrzebami Szkoły i umożliwiło m.in. uzyskanie przez nauczycieli uprawnień do nauczania przedmiotów zawodowych na nowoutworzonych

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. poz. 393, dalej: rozporządzenie w sprawie uzyskiwania stopni awansu.

kierunkach kształcenia. Ponadto ośmiu nauczycieli podjęło niedofinansowane formy dokształcania (w tym nauczyciele realizujący staż na stopień nauczyciela dyplomowanego). W latach 2015-2017 Dyrektor Szkoły nie składał do organu prowadzącego wniosków o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, wymaganych § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków³.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Nadawanie nauczycielom stopni awansu zawodowego

Opis stanu
faktycznego

Organem prowadzącym Szkołę jest powiat opatowski. W badanym okresie w skład Zespołu Szkół nr 1 w Opatowie wchodziły następujące szkoły⁴:

- Technikum kształcące w zawodach: technik hotelarstwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik pojazdów samochodowych, technik mechanizacji rolnictwa (od roku szkolnego 2016/2017 nastąpiła zmiana nazwy zawodu, gdyż rozszerzono kształcenie o zagadnienia związane z agrotechniką⁵), technik logistyk (zawód wprowadzony w Szkole od roku szkolnego 2016/2017), technik ekonomista i technik obsługi turystycznej (w ostatnich dwóch zawodach absolwenci ukończyli Szkołę w roku 2015/2016);
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa (od 1 września 2017 r. Branżowa Szkoła Pierwszego Stopnia⁶); w zawodach m.in. mechanik pojazdów samochodowych oraz realizująca kształcenie w ramach klas wielozawodowych (m.in. w zawodach piekarz, cukiernik, sprzedawca, rolnik, fryzjer);
- Liceum Ogólnokształcące, realizujące program tzw. „klas mundurowych” oraz Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych.

Szkoła prowadziła także pozaszkolne formy kształcenia ustawicznego adresowane do osób dorosłych, tj. kwalifikacyjne kursy zawodowe w kwalifikacjach M.1, M.2, M.43 (technik mechanizacji rolnictwa) i A.18, A.22 (technik handlowiec). W ramach Szkoły funkcjonują warsztaty szkolne oraz internat (dysponujący ok. 120 miejscami).

(dowód: akta kontroli str. 5-17)

W latach szkolnych 2015/2016, 2016/2017 i 2017/2018 w Szkole zatrudnionych było odpowiednio 56, 57 i 55 nauczycieli, w tym 17 (30%), 16 (28%) i 3 (6%) w niepełnym wymiarze godzin. W badanych latach średnio 88,5% zatrudnionych pracowników pedagogicznych stanowili nauczyciele dyplomowani. W latach szkolnych 2015/2016-2017/2018 pracowało w Szkole odpowiednio pięciu, pięciu i czterech nauczycieli mianowanych. W roku szkolnym 2015/2016 zatrudniony był jeden nauczyciel kontraktowy, w roku 2017/2018 – dwóch. W roku 2016/2017 zatrudniono jednego nauczyciela stażystę (nie było nauczyciela kontraktowego).

(dowód: akta kontroli str. 18-31)

W badanym okresie siedmiu nauczycieli zatrudnionych w Szkole uzyskało stopień nauczyciela dyplomowanego (w latach szkolnych 2015/2016, 2016/2017 i 2017/2018 odpowiednio trzech, dwóch i dwóch), a jeden – stopień nauczyciela mianowanego (w roku

³ Dz. U. Nr 46, poz. 430, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

⁴ W latach szkolnych 2015/2016-2017/2018 funkcjonowało w ramach Technikum odpowiednio od 14 do 18 klas, w których kształceniem objęto od 267 do 340 uczniów, trzy klasy liceum ogólnokształcącego (ok. 100 uczniów), dwie klasy liceum ogólnokształcącego dla dorosłych (ok. 60 słuchaczy) i osiem klas zasadniczej szkoły zawodowej (średnio 171 uczniów) oraz od 31 do 55 uczestników kwalifikacyjnych kursów zawodowych.

⁵ Zgodnie z § 1 pkt 1 lit e rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 894), na bazie zawodu technik mechanizacji rolnictwa utworzono nowy zawód technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki.

⁶ Przekształcona na podstawie art. 162 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, ze zm.).

szkolnym 2015/2016). Sześciu z ww. nauczycieli odbyło staż w wymiarze określonym w art. 9c ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karty Nauczyciela⁷ (tj. co najmniej 2 lata i 9 miesięcy). W związku z czasową nieobecnością w pracy jednego z nauczycieli, jego staż uległ przedłużeniu o czas nieobecności, na podstawie art. 9d ust. 5 ww. ustawy. Wszyscy nauczyciele uzyskali pozytywne oceny dorobku zawodowego za okres stażu, o których mowa w art. 9c ust. 8 ustawy Karta Nauczyciela. Wystąpili oni z wnioskami o wszczęcie postępowania egzaminacyjnego w roku uzyskania pozytywnej oceny dorobku zawodowego za okres stażu (jeden nauczyciel) lub kwalifikacyjnego (siedmiu nauczycieli) i decyzją komisji egzaminacyjnej (kwalifikacyjnej) uzyskali stopień nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego.

(dowód: akta kontroli str. 34-62, 348-376)

Nauczyciele rozpoczynali staż na wyższy stopień awansu zawodowego z początkiem roku szkolnego, nie później niż w ciągu 14 dni od dnia rozpoczęcia zajęć. Podstawą wszczęcia tego postępowania był wniosek skierowany do Dyrektora Szkoły oraz opracowane przez nauczycieli i zatwierdzone przez Dyrektora plany rozwoju zawodowego (uwzględniające dopuszczalne ich korygowanie w trakcie stażu).

Nauczyciel kontraktowy rozpoczął staż na nauczyciela mianowanego po przepracowaniu w szkole ponad dwóch lat, a siedmiu nauczycieli mianowanych rozpoczęło staż na stopień nauczyciela dyplomowanego po przepracowaniu w szkole roku od dnia nadania poprzedniego stopnia awansu zawodowego, co było zgodne z art. 9d ust. 4 ustawy Karta Nauczyciela. Wszyscy nauczyciele legitymowali się wymaganymi kwalifikacjami zawodowymi (do prowadzenia przedmiotów ogólnokształcących, przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu)⁸ oraz byli zatrudnieni na co najmniej ½ obowiązkowego wymiaru godzin. Projekty planów rozwoju zawodowego zostały zatwierdzone w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć w danym roku szkolnym, zgodnie z § 3 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie uzyskiwania stopni awansu. Plany rozwoju zawodowego nie były zmieniane w trakcie realizacji stażu.

(dowód: akta kontroli str. 32-62)

Zgodnie z art. 9c ust. 4 ustawy Karta Nauczyciela nauczycielowi odbywającemu staż na stopień awansu nauczyciela mianowanego (wychowawcy w internacie) przydzielono opiekuna – dyplomowanego nauczyciela języka polskiego, który jednak nie prowadził zajęć w internacie. W badanym okresie w Szkole było zatrudnionych na stanowisku wychowawcy internatu dwóch innych doświadczonych nauczycieli (nauczyciel dyplomowany i nauczyciel mianowany). Dyrektor Szkoły nie potrafiła wyjaśnić przyczyn wyboru jako opiekuna stażu nauczyciela innej specjalności niż nauczyciel realizujący staż. Wybór ten został bowiem dokonany przez poprzedniego dyrektora i nie był potem analizowany.

(dowód: akta kontroli str. 375-736, 620)

Nauczyciel odbywający staż w celu uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego zaplanował i realizował zadania określone w § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie uzyskiwania stopni awansu i nabył kompetencje określone w § 7 ust. 2 tego rozporządzenia. Nauczyciele odbywający staż na stopień nauczyciela dyplomowanego realizowali zadania określone w § 8 ust. 1 oraz nabywali kompetencje określone w § 8 ust. 2 pkt 1-3 i 5 ww. rozporządzenia. Realizowali także wybrane zadania spośród wymienionych w § 8 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia. Struktura wybieranych do realizacji zadań (próba siedmiu nauczycieli) przedstawia się następująco:

- lit. a ww. przepisu: opracowanie i wdrożenie programu działań edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych lub innych związanych odpowiednio z oświatą, pomocą społeczną lub postępowaniem w sprawach nieletnich (siedmiu nauczycieli);
- lit. b: wykonywanie zadań doradcy metodycznego, egzaminatora okręgowej komisji egzaminacyjnej, eksperta komisji kwalifikacyjnej lub egzaminacyjnej dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy, rzeczoznawcy do spraw podręczników (jeden nauczyciel);

⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 1189, ze zm.

⁸ Zgodnie z wymaganiami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 155, poz. 1288, ze zm.).

- lit. c: poszerzenie zakresu działań szkoły, w szczególności dotyczących zadań dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych (siedmiu nauczycieli);
- lit. e: wykonywanie zadań na rzecz oświaty, pomocy społecznej lub postępowania w sprawach nieletnich we współpracy z innymi osobami, instytucjami samorządowymi lub innymi podmiotami (sześciu nauczycieli).

Nauczycielom odbywającym staż zapewniono warunki określone w § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie uzyskiwania stopni awansu. Nauczyciele mieli zapewnione warunki do udziału w zewnętrznych formach doskonalenia zawodowego. Z możliwości tej skorzystali wszyscy nauczyciele realizujący staż na stopień nauczyciela dyplomowanego. Podejmowali oni różnego rodzaju szkolenia, warsztaty, kursy kwalifikacyjne itp. Dwóch nauczycieli praktycznej nauki zawodu podjęło studia podyplomowe pn. *Diagnostyka pojazdów samochodowych budowa eksploatacja i naprawa pojazdów samochodowych*, a jeden z nich uczestniczył w zagranicznej praktyce zawodowej⁹. W trakcie odbywania stażu nauczyciele mianowani uczestniczyli w szkoleniach oraz korzystali z indywidualnych konsultacji z psychologiem w ramach realizowanego w Szkole projektu pn. *Bezpośrednie wsparcie rozwoju szkół i przedszkoli poprzez wdrożenie zmodernizowanego systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie opatowskim*¹⁰. W ramach ww. projektu organizowano warsztaty i wykłady dotyczące doskonalenia technik uczenia się i metod motywujących do nauki oraz wdrożenia efektywnej organizacji pracy zespołów nauczycielskich¹¹, zasad promowania przez szkołę wartości edukacji oraz właściwego tworzenia oferty edukacyjnej¹². Nauczyciele korzystali ponadto z pomocy poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz innych placówek i instytucji oświatowych. Uczestniczyli w szkoleniach organizowanych przez pracowników Powiatowego Ośrodka Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju, korzystali także z bezpośredniego wsparcia pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Opatowie (np. pomoc w organizacji zajęć integracyjno-adaptacyjnych dla uczniów) oraz w rozwiązywaniu problemów wychowawczych (organizacją takiej pomocy zajmował się pedagog szkolny).

Wszystkim nauczycielom realizującym staże stworzono możliwość do obserwacji zajęć prowadzonych przez innych nauczycieli (nauczyciele uczestniczyli w 21 takich lekcjach) oraz do prowadzenia zajęć otwartych (w badanym okresie przeprowadzili oni w sumie 25 zajęć otwartych). W największej liczbie lekcji otwartych uczestniczył nauczyciel realizujący staż na stopień nauczyciela mianowanego (10 zajęć), a trzech nauczycieli nie korzystało z takiej formy wsparcia. Każdy z nauczycieli realizujących staż na stopień nauczyciela dyplomowanego przeprowadził zajęcia otwarte (od dwóch do sześciu).

(dowód: akta kontroli str. 94-347)

W latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 osoby pełniące funkcje kierownicze w Szkole przeprowadziły obserwację ośmiu lekcji otwartych prowadzonych przez czterech nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz po jednej obserwacji prowadzonych przez nich zajęć „roboczych”. Ponadto przeprowadzono kontrolę dokumentacji pedagogicznej i obserwację od jednego do dwóch zajęć prowadzonych przez pozostałych nauczycieli. Dokonane obserwacje zostały udokumentowane w sprawozdaniach z prowadzonego w Szkole nadzoru pedagogicznego.

(dowód: akta kontroli str. 396-432)

Wszyscy nauczyciele realizujący staż złożyli sprawozdania z jego realizacji w terminie 30 dni od zakończenia (sześciu z nich złożyło sprawozdanie następnego dnia, a dwoje po 13 dniach), tj. zgodnie z § 4 ust. 4 rozporządzenia w sprawie uzyskiwania stopni awansu.

⁹ Realizowanej w niemieckim ośrodku doskonalenia i kształcenia zawodowego dla rolników: DEULA Nienburg, w ramach projektu: 2015-1-PL01-KA 102-015427 *Stosowanie innowacyjnych rozwiązań i technologii w działalności produkcyjno-usługowej warunkiem rozwoju obszarów wiejskich w Europie*. Praktyka ta została zorganizowana przez Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie dla nauczycieli kształcących w zawodach związanych z branżą rolniczą oraz przemysłem spożywczym z całej Polski.

¹⁰ Projekt ten był współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, działanie 3.5. *Kompleksowe wspomaganie szkół* (Instytucją Pośredniczącą II Stopnia ww. projektu był Ośrodek Rozwoju Edukacji).

¹¹ Zajęcia te były realizowane w okresie od stycznia 2014 r. do końca maja 2015 r.

¹² Zajęcia te były realizowane w okresie od lutego 2014 r. do czerwca 2015 r.

W przypadku nauczyciela odbywającego staż na stopień nauczyciela mianowanego terminowo został złożony projekt oceny dorobku zawodowego przez opiekuna stażu.

(dowód: akta kontroli str. 32-62, 246-338)

Dyrektor Szkoły zatwierdziła w czerwcu 2017 r. sprawozdanie z realizacji stażu złożone przez nauczyciela praktycznej nauki zawodu, które w części powieliło treści sprawozdania złożonego w 2015 r. przez innego nauczyciela tego samego przedmiotu. Analiza porównawcza ww. sprawozdań wskazuje na podobieństwo w częściach dotyczących m.in. opisu problemu analizy rozpoznawania i rozwiązywania problemu wychowawczego, opracowania i realizacji planu działań wychowawczych oraz współpracy z innymi instytucjami.

(dowód: akta kontroli str. 105-131, 301-336)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *trudno Dyrektorowi szkoły pamiętać dokładnie sformułowania tekstu pisanego dwa lata wcześniej. Obaj Panowie są nauczycielami praktycznej nauki zawodu, więc ich działania podczas stażu obejmowały podobne aspekty funkcjonowania szkoły. Dyrektor szkoły nie porównuje sprawozdań nauczycieli może jedynie stwierdzić czy działania opisane w sprawozdaniu miały miejsce. (...) Aby zdiagnozować podobieństwa w sprawozdaniach nauczycieli i mieć pewność, że nie są one do siebie podobne dyrektor szkoły musiałby za każdym razem porównywać wszystkie złożone w szkole sprawozdania co niestety nie jest możliwe.*

Jak wynika z wyjaśnień nauczyciela sprawozdanie sporządzone przez kolegę stanowiło tylko inspirację do opisu prowadzonych działań.

(dowód: akta kontroli str. 581, 621-622)

Dyrektor Szkoły wnioskowała o opinię rady rodziców przed dokonaniem oceny dorobku zawodowego wszystkich nauczycieli. Jednak w odniesieniu do pięciu nauczycieli dokonano oceny dorobku zawodowego za okres stażu, mimo że ww. opinia nie wpłynęła i nie upłynął termin (14 dni) określony w art. 9c ust. 7 ustawy Karta Nauczyciela na jej wydanie (tj. po upływie trzech do ośmiu dni od wystosowania pisma o opinię).

(dowód: akta kontroli str. 34-62, 348-380)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *pomimo wielu wniosków składanych przez Dyrektora do Rady Rodziców w ciągu kilku ostatnich lat ten organ szkoły nie wydał swojej opinii na temat żadnego nauczyciela odbywającego staż na wyższy stopień awansu zawodowego. W związku z tym po konsultacjach telefonicznych i zapewnieniu Przewodniczącej Rady Rodziców, że nie wyrażają chęci wydawania takiej opinii Dyrektor wystawił ocenę dorobku zawodowego.*

(dowód: akta kontroli str. 622)

Dyrektor Szkoły dokonywała oceny dorobku zawodowego za okres stażu nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela mianowanego i dyplomowanego w terminie wynikającym z art. 9c ust. 6 ustawy Karta Nauczyciela (nie dłuższym niż 21 dni od złożenia sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego). Wszystkie oceny były pozytywne, zawierały uzasadnienie oraz pouczenie o możliwości wniesienia odwołania. Jedna z ocen zawierała błędną informację o terminie zakończenia stażu, tj. wpisano datę 31 maja 2015 r., mimo że staż ten został zakończony 3 sierpnia 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 355-357)

W ocenie dorobku zawodowego Pani K. S. w dacie ukończenia stażu nastąpiła oczywista pomyłka pisarska, nie miało to wpływu na rzeczywistą datę ukończenia stażu o czym świadczy poprawna data w zaświadczeniu wydawanym do teczki nauczyciela.

(dowód: akta kontroli str. 622)

W uzasadnieniach ocen przedstawiono przesłanki uznania spełnienia przez ocenianego nauczyciela wymagań niezbędnych dla uzyskania odpowiedniego stopnia nauczyciela mianowanego i dyplomowanego, określonych w § 7 i § 8 rozporządzenia w sprawie uzyskiwania stopni awansu.

(dowód: akta kontroli str. 348-376)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

1. NIK zauważyła, że najbardziej efektywną pomoc we właściwym przygotowaniu i realizacji stażu zawodowego nauczyciela kontraktowego może zaoferować opiekun stażu wybrany spośród nauczycieli posiadających doświadczenie w nauczaniu przedmiotu lub realizacji zadań, zgodnych z prowadzonymi przez nauczyciela ubiegającego się o awans zawodowy. Wyznaczenie przez Dyrektora Szkoły dla nauczyciela kontraktowego, nauczyciela innego przedmiotu jako opiekuna stażu, mogło nie zapewnić właściwej pomocy przy planowaniu i realizacji ww. zadań.
2. Zdaniem NIK rezygnacja z włączania rady rodziców w proces opiniowania pracy nauczycieli realizujących awans zawodowy może obniżać ich motywację do współpracy z rodzicami uczniów w trakcie realizacji pracy edukacyjno-wychowawczej.

Ocena częściowa

Nauczycielom odbywającym staże w związku z ubieganiem się o awans na stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego i dyplomowanego zapewniono niezbędne warunki do uzyskania takiego awansu.

Nauczyciele kończący staże w latach szkolnych 2014/2015-2016/2017 mieli możliwość obserwacji zajęć edukacyjnych prowadzonych przez innych nauczycieli. W Szkole stworzono nauczycielom warunki do udziału w zewnętrznych formach kształcenia oraz możliwość korzystania z pomocy poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz innych placówek i instytucji oświatowych. Nauczycielowi kontraktowemu odbywającym staż na stopień nauczyciela mianowanego, Dyrektor Szkoły przydzielił jako opiekuna nauczyciela dyplomowanego, jednak o innej specjalności niż specjalność nauczyciela odbywającego staż. Wszyscy nauczyciele odbywający staże złożyli Dyrektorowi Szkoły w wymaganym terminie sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego, potwierdzające jego realizację. We wszystkich badanych przypadkach nauczyciele uzyskali pozytywne oceny dorobku zawodowego za okres stażu, uzasadnione ich faktycznym dorobkiem zawodowym, udokumentowanym w ramach czynności nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Dyrektora Szkoły. W uzasadnieniu tych ocen wykazano spełnienie przez nauczycieli wymagań dla uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego, określonych odpowiednio w § 7 i § 8 rozporządzenia w sprawie uzyskiwania stopni awansu. Ocena dorobku zawodowego nauczyciela ubiegającego się o stopień nauczyciela mianowanego została dokonana po przedstawieniu projektu oceny przez opiekuna stażu. Dyrektor Szkoły wniosowała o opinię rady rodziców przed dokonaniem oceny dorobku zawodowego nauczycieli jednak w odniesieniu do pięciu nauczycieli dokonano oceny, mimo że ww. opinia nie została przedstawiona i nie upłynął termin na jej wydanie.

2. Wpływ awansu zawodowego nauczycieli na działalność szkoły

Opis stanu
faktycznego

Tematyka związana z realizacją awansu zawodowego była przedmiotem ewaluacji wewnętrznej prowadzonej w roku szkolnym 2016/2017. Ewaluacja ta była poświęcona zbadaniu wpływu zarządzania Szkołą na jej rozwój. Wśród celów szczegółowych zaplanowano badanie, czy zarządzanie szkołą sprzyja indywidualnej i zespołowej pracy nauczycieli oraz ich doskonaleniu zawodowemu oraz czy podejmuje się działania służące rozwojowi Szkoły w oparciu o wnioski wynikające z nadzoru pedagogicznego.

Wyniki ewaluacji dały pozytywne odpowiedzi na ww. pytania. W dokumencie poewaluacyjnym podkreślono, że Dyrektor motywuje nauczycieli do doskonalenia zawodowego (m.in. poprzez system awansu zawodowego) oraz stwarza warunki do realizacji wybranych przez nauczycieli form doskonalenia i kształcenia. Nadzór pedagogiczny obejmuje także zagadnienia związane z realizacją awansu zawodowego nauczycieli, a formułowane w wyniku tego nadzoru wnioski mają na celu poprawę efektywności realizowanego procesu.

W badanym okresie nie prowadzono ewaluacji zewnętrznej w Szkole¹³.

(dowód: akta kontroli str. 381-395)

¹³ W czerwcu 2012 r. zostało zrealizowane ewaluacja zewnętrzna przez zespół wizytatorów Kuratorium Oświaty w Kielcach w zakresie *Funkcjonowanie szkoły w środowisku lokalnym*, spełnienie poziomu wymagań B.

Dyrektor Szkoły przedstawiła terminowo¹⁴ na zebraniu rady pedagogicznej wyniki i wnioski z nadzoru pedagogicznego za lata szkolne 2014/2015 i 2015/2016 (zgodnie z § 26 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego¹⁵). Nadzorem objęto zadania powierzone nauczycielom realizującym staż na wyższy stopień awansu zawodowego. Uwag nie sformułowano.

(dowód: akta kontroli str. 396-432)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie przeprowadzano planowych badań dotyczących wpływu awansu zawodowego nauczycieli na jakość pracy Szkoły, natomiast wpływ ten *diagnozowano poprzez bieżące obserwacje, wywiady, rozmowy kadry kierowniczej, ewaluację wewnętrzną, analizy wyników egzaminu maturalnego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, monitoring wyposażenia szkoły oraz dokształcania się nauczycieli.*

Zdaniem Dyrektora Szkoły działania podejmowane przez nauczycieli realizujących staże w latach 2014/2015-2016/2017, wywarły pozytywny wpływ na efekty pracy Szkoły, gdyż doprowadziły do:

- poprawy zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik mechanik i mechanik pojazdów samochodowych (ww. zdawalność wzrosła z ok. 72% w 2014 r. do 95% i 100% w 2015 r. i 2016 r.) oraz zdobycia przez uczniów dodatkowych kwalifikacji spawalniczych. Było to możliwe dzięki działaniom m.in. czterech nauczycieli, realizujących w badanym okresie staż na stopień nauczyciela dyplomowanego, którzy prowadzili kształcenie uczniów w tych zawodach;
- poprawy zdawalności egzaminu maturalnego z języka angielskiego w klasach prowadzonych przez nauczyciela realizującego staż na stopień nauczyciela dyplomowanego, który w ramach stażu odbył szkolenie i został egzaminatorem z tego języka oraz prowadził dodatkowe zajęcia z tego przedmiotu;
- poprawy organizacji pracy uczniów oraz bezpieczeństwa młodzieży w Szkole dzięki uzyskaniu przez nauczycieli dodatkowych umiejętności (wszyscy nauczyciele uczestniczyli w konferencjach i szkoleniach, trzech podjęło studia podyplomowe a jeden uzyskał tytuł doktora nauk pedagogicznych) oraz podejmowanym działaniom w czasie stażu (trzech nauczycieli realizowało projekt edukacyjny *Kultura bezpieczeństwa* organizowany przez Państwową Inspekcję Pracy, mający na celu poprawę bezpieczeństwa, w tym w czasie zajęć praktycznych);
- stworzenia lepszych warunków do realizacji procesu dydaktycznego poprzez pozyskanie nowych środków dydaktycznych i wyposażenia. Było to możliwe dzięki działaniom podjętym przez czterech nauczycieli w okresie stażu skutkującym pozyskaniem samochodów do celów szkoleniowych, nowych strojów dla szkolnej drużyny sportowej oraz przygotowaniem pracowni mechatronicznej¹⁶;
- poprawy skuteczności działań profilaktycznych podejmowanych w Szkole dzięki działaniom nauczyciela realizującego program w ramach *Europejskiego Kodeksu walki z rakiem* oraz wzmocnieniu współpracy czterech innych nauczycieli z instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży.

Ponadto w ocenie Dyrektora dowodem na pozytywne efekty ww. działań jest wzrastający z roku na rok nabór uczniów dla klas pierwszych,.

(dowód: akta kontroli str. 449-457, 598-608)

Badania zagadnienia aktywności nauczycieli po uzyskaniu stopnia nauczyciela mianowanego i dyplomowego w zakresie działań podnoszących jakość pracy Szkoły

¹⁴ Za rok szkolny 2014/2015 na posiedzeniu w dniu 1 lipca 2015 r., za 2015/2016 w dniu 27 czerwca 2016 r.

¹⁵ Dz. U. poz. 1270. Rozporządzenie uchylone z dniem 1 września 2017 r.

¹⁶ Szkoła uczestniczyła w realizacji projektu *Uczniowie Zespołu Szkół nr 1 w Opatowie bliżej rynku pracy* współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Głównym celem projektu jest podniesienie jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego w Szkole w kontekście przyszłego zatrudnienia uczniów poprzez: zorganizowanie (dodatkowych płatnych) staży i praktyk zawodowych dla uczniów, zwiększenie umiejętności zawodowych uczniów w zakresie spawalnictwa, zrealizowanie kompleksowego programu doradztwa zawodowego oraz wyposażenie bazy techniczno-dydaktycznej Szkoły. W realizacji projektu zaangażowanych było w roku szkolnym 2016/2017 i 2017/2018 m.in. dwóch nauczycieli realizujących staż na stopień nauczyciela dyplomowanego. W ramach wolontariatu wyremontowali oni salę na potrzeby pracowni mechatronicznej, której wyposażenie uzyskano w ramach ww. projektu.

wdrożonych w okresie stażu, przeprowadzono na próbie pięciu nauczycieli, którzy w latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 uzyskali stopień nauczyciela dyplomowanego oraz w odniesieniu do jednego nauczyciela mianowanego. Nauczyciele Ci nadal byli zatrudnieni w Szkole w latach szkolnych 2016/2017 i 2017/2018.

Wszyscy nauczyciele dyplomowani kontynuowali w następnych latach realizację zadań wdrożonych w okresie stażu, skutkujących podniesieniem jakości i doskonaleniem pracy, stosownie do § 8 ust. 1 pkt 1 i 2 i ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie uzyskiwania stopni awansu.

W dalszym ciągu realizowali także podjęte działania edukacyjne, wychowawcze i opiekuńcze, a także zadania służące poszerzeniu zakresu działań Szkoły (§ 8 ust. 2 pkt 4 lit. a ww. rozporządzenia). Czterech z tych nauczycieli utrzymało także swą aktywność w zakresie realizacji zadań Szkoły we współpracy z innymi osobami, instytucjami i podmiotami na rzecz oświaty, pomocy społecznej lub postępowania w sprawach nieletnich oraz w zakresie wykorzystania w pracy technologii informacyjno-komunikacyjnych¹⁷. Jeden z nauczycieli (prowadzący zajęcia z zakresu przedmiotów teoretycznych zawodowych) po zakończeniu stażu kontynuował zaplanowane i realizowane działania w okresie stażu i dodatkowo podejmował nowe na rzecz poprawy jakości pracy Szkoły.

W odniesieniu do większości nauczycieli (czterech) nastąpiło zmniejszenie aktywności w zakresie prowadzenia zajęć i szkoleń służących dzieleniu się wiedzą i doświadczeniem (o których mowa w § 8 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia). W ostatnim roku realizacji stażu przeprowadzili oni od dwóch do czterech zajęć otwartych, a w pierwszym roku po zakończeniu stażu dwóch z nich przeprowadziło tylko raz takie zajęcia. W drugim roku tylko jeden z nauczycieli dyplomowanych zrealizował jedno zajęcia otwarte.

W odniesieniu do trzech nauczycieli dyplomowanych zmniejszyła się także liczba prowadzonych przez nich zajęć pozalekcyjnych. Prowadzili oni odpowiednio pięć, cztery i jedną godzinę tygodniowo, po roku i dwóch od zakończenia stażu dwóch z nich prowadziło odpowiednio trzy i jedną godzinę, trzeci nie prowadził żadnej godziny takich zajęć. Trzech nauczycieli dyplomowanych po zakończeniu stażu zmniejszyło swoją aktywność w zakresie udziału w formach doskonalenia – w ostatnim roku realizacji stażu uczestniczyli oni średnio w sześciu takich formach, rok po zakończeniu stażu w dwóch, dwa lata po zakończeniu jeden z nich uczestniczył w trzech formach doskonalenia.

(dowód: akta kontroli str. 63-68, 94-104, 189-196, 223-228, 577-578)

Nauczyciel mianowany brał udział w pracach organów szkoły, zarówno w ostatnim roku stażu, jak i w kolejnych latach szkolnych po uzyskaniu stopnia awansu zawodowego, biorąc udział w realizacji tych samych zadań (siedmiu). Podejmował także działania na rzecz realizacji potrzeb rozwojowych uczniów poprzez prowadzenie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (w ostatnim roku stażu realizował 10 takich zajęć, po zakończeniu stażu – trzy) oraz organizacji i nadzorowania samopomocy koleżeńskiej uczniów w tym zakresie.

Ponadto nauczyciel ten podejmował działania na rzecz środowiska lokalnego (o których mowa w § 7 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia). W ostatnim roku stażu zadeklarował udział w pięciu takich działaniach, a w roku następnym – czterech. W ostatnim roku stażu nauczyciel kontraktowy podjął siedem zadań uwzględniających współczesne problemy społeczne i cywilizacyjne, zaś w pierwszym po uzyskaniu stopnia nauczyciela mianowanego realizował pięć takich zadań. Sprawował funkcję wychowawcy w czasie stażu i po jego zakończeniu, dodatkowo w roku po zakończeniu stażu uczestniczył w pracy zespołu ds. ewaluacji wewnętrznej. Nauczyciel nie deklarował aktywnego wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej zarówno okresie stażu, jak i po jego zakończeniu (określił, iż jego zadania w tym zakresie ograniczały się do udostępniania wychowankom sali komputerowej i nadzorowania jej wykorzystania). Nauczyciel ten nie prowadził także zajęć pozalekcyjnych oraz zajęć otwartych. W roku zakończenia stażu nauczyciel uczestniczył w czterech formach doskonalenia zawodowego. W pierwszym roku po uzyskaniu stopnia awansu zawodowego nie podejmował takich działań.

(dowód: akta kontroli str. 167-171)

¹⁷ Jeden z nauczycieli w następnym roku po zakończeniu stażu prowadził mniejszą liczbę zajęć z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych (wynikało to m.in. ze zmiany przydziału rodzaju prowadzonych zajęć w tym roku).

Nauczycielom, którzy podejmowali w czasie stażu nowe działania (np. prowadzenie akcji charytatywnych, kroniki sportowej, organizacja dni otwartych) były one powierzane przez Dyrektora Szkoły w następnym roku szkolnym w *Aneksie do przydziału czynności nauczyciela* (w części *czynności dodatkowe*).

(dowód: akta kontroli str. 434-448)

Zdaniem Dyrektora Szkoły zmniejszenie aktywności nauczyciela po zakończeniu stażu może wynikać z tego, że nauczyciele nie przywiązują tak dużej wagi do dokumentowania podejmowanych form doskonalenia pracy szkoły i własnego warsztatu pracy. Natomiast spadek liczby prowadzonych zajęć pozalekcyjnych można tłumaczyć tym, iż najbardziej aktywna młodzież najczęściej deklaruująca chęć uczestnictwa w takich zajęciach uczestniczyła w dodatkowych zajęciach w ramach kilku projektów unijnych, realizowanych w Szkole – co skutkowało mniejszym zainteresowaniem innymi zajęciami pozalekcyjnymi.

(dowód: akta kontroli str. 620)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Analiza zakresu realizacji wybranych zadań w trakcie odbywania staży w związku z ubieganiem się o awans na stopień nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego oraz w latach następujących po uzyskaniu tych stopni, wskazuje na pozytywne oddziaływanie realizacji awansu zawodowego nauczycieli na działalność dydaktyczno-wychowawczą i opiekuńczą Szkoły. Z działaniami podejmowanymi w czasie stażu przez nauczycieli wiąże się m.in. poprawę zdawalności egzaminów zewnętrznych, stworzenie możliwości uzyskania przez uczniów dodatkowych kwalifikacji, doposażenie Szkoły oraz poprawę organizacji i bezpieczeństwa pracy. Po uzyskaniu awansu na wyższe stopnie zawodowe nauczyciele kontynuowali znaczącą większość przyjętych i wdrożonych w okresie stażu zadań służących poprawie jakości pracy Szkoły.

3. Zapewnienie nauczycielom warunków do rozwoju i awansu zawodowego

Opis stanu
faktycznego

W Szkole przyjęto na lata szkolne 2014/2015-2016/2017 plany wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli (dalej: WDN), zgodnie z art. 41 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁸. Podstawą opracowania tych planów była analiza potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego przeprowadzana m.in. przez Dyrektora Szkoły. W WDN ogólnie określono cele i zadania w zakresie doskonalenia nauczycieli bez uszczegółowienia kierunków i tematyki planowanych szkoleń.

Do działań realizowanych w latach 2015/2016 i 2016/2017 w ramach WDN należało: podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie warsztatu pracy nauczycieli (m.in. poprzez podejmowanie studiów podyplomowych i uczestniczenie w szkoleniach zewnętrznych), dzielenie się wiedzą zdobytą podczas kursów zewnętrznych, współpraca w ramach zespołów przedmiotowych, zespołu ewaluacyjnego i wychowawczego oraz realizacja szkoleniowych rad pedagogicznych. W latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 zorganizowano odpowiednio sześć i pięć spotkań szkoleniowych rad pedagogicznych, w których brali udział wszyscy nauczyciele zatrudnieni w Szkole. Spotkania te były prowadzone przez przedstawiciela Komendy Powiatowej Policji w Opatowie, Dyrektora Szkoły oraz innych pracowników Szkoły i dotyczyły zagadnień związanych z bezpieczeństwem uczniów, prowadzeniem dokumentacji pedagogicznej oraz przeprowadzaniem egzaminów maturalnych i zawodowych. Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *w latach szkolnych 2015/16-2017/18 podjęłam szereg działań, które miały zapewnić odpowiednie warunki do doskonalenia zawodowego i doksztalcania nauczycieli. Co roku przedstawiana była oferta zewnętrznych form kształcenia, które oferowane były przez różne ośrodki kształcenia nauczycieli. Przeprowadzana była także diagnoza potrzeb, podczas której nauczyciele zgłaszali swoje uwagi. Organizowane były szkolenia Rady Pedagogicznej. Zachęcałam nauczycieli do podejmowania studiów podyplomowych na*

¹⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 1943, ze zm.

kierunkach zgodnych z potrzebami szkoły przedstawiając na radach pedagogicznych zmiany w prawie oświatowym np. obowiązek wprowadzenia doradztwa zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 467-484, 609)

W badanym okresie Dyrektor Szkoły nie opracowywała szczegółowego dokumentu określającego potrzeby Szkoły w zakresie doskonalenia zawodowego, o którym mowa w § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli. Nie składano także wniosków o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli na 2015 r., 2016 r. i 2017 r., wymaganych § 6 ust. 2 ww. rozporządzenia.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że przesłankami określającymi potrzeby Szkoły w zakresie doskonalenia zawodowego było *uzupełnienie lub poszerzenie kwalifikacji nauczycieli niezbędnych do realizacji podstawy programowej w nowopowstałych kierunkach (np. technik logistyk), w tych które poprzez swój rozwój zwiększają ilość godzin przedmiotów zawodowych (np. w zawodzie technik hotelarz) lub innych związanych z potrzebami edukacyjnymi szkoły (np. brak specjalisty do pracy z młodzieżą o specjalnych potrzebach edukacyjnych).*

(dowód: akta kontroli str. 485-488, 613, 626)

Organ prowadzący nie ustalił dla Szkoły planu dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli, o którym mowa w § 6 ust. 3 rozporządzenia w sprawie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli. Z upoważnienia Starosty Opatowskiego, Kierownik Wydziału Oświaty, Kultury Fizycznej i Turystyki Starostwa Marek Gołasa przekazał następującą informację: *środki finansowe na realizację zadań z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli w poszczególnych placówkach oświatowych prowadzonych przez Powiat Opatowski przekazane były do podległych placówek jako wydzielony paragraf. Każda placówka opracowała własny plan doskonalenia zawodowego nauczycieli wynikający z potrzeb jednostki zatwierdzony przez radę pedagogiczną.*

Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Szkoły, w latach 2015-2017 kwoty planowanych wydatków w rozdziale 80146 *Doskonalenie i doszkącanie nauczycieli* opracowywano na podstawie uchwał Zarządu Powiatu Opatowskiego, w których w § 1 pkt 1 określono wskaźniki do opracowania planu na poziomie przewidywanego wykonania wydatków rzeczowych za rok poprzedni, biorąc pod uwagę zasadność i celowość planowanych wydatków. W zatwierdzonych przez organ prowadzący budżetach Szkoły na lata 2015-2017 zaplanowano w rozdziale 80146 odpowiednio 23.000 zł, 25.000 zł i 25.000 zł, co stanowiło 0,86% prognozowanej sumy wynagrodzeń osobowych nauczycieli przyjętych do planu na 2015 r. i 2016 r. oraz 0,87% na 2017 r.¹⁹ Środki te pozostawały w dyspozycji Szkoły. Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *zgodnie z art. 70a ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela środki na finansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwzględnieniem doradztwa metodycznego powinny być zaplanowane w wysokości 1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli. W związku z analizą wydatków za lata poprzednie przyjęto mniej o 0,14% w latach 2015 i 2016 i 0,13% w roku 2017.*

(dowód: akta kontroli str. 489-539, 613, 626)

Wszyscy nauczyciele realizujący w latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 staż w celu uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego (siedmiu nauczycieli), podejmowali formy doskonalenia zawodowego, w tym czterech z nich uczestniczyło w 19 formach doskonalenia, pozostali w 12-14 formach. Zarówno liczba jak i zakres ww. doskonalenia nie zostały określone w planach rozwoju zawodowego. Nauczyciele uzależniali decyzję o udziale w szkoleniach od potrzeb szkoły i dostępnych propozycji. Nauczyciel realizujący staż na stopień nauczyciela mianowanego nie zaplanował udziału w zewnętrznych formach doskonalenia, ale w trakcie stażu uczestniczył w 16.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *trudno wymagać od nauczycieli, aby zaplanowali z wyprzedzeniem kilkuletnim szczegółowo formy i rodzaje doskonalenia i doszkącania, które nierozzerwalnie związane są z potrzebami szkoły i priorytetami MEN na dany rok szkolny. Szkoła jest instytucją, która na bieżąco musi reagować na zaistniałe zjawiska, przykładem może być pojawienie się zjawiska cyberprzemocy czy zagrożeń*

¹⁹ Określona na podstawie wydatków na wynagrodzenia osobowe nauczycieli poniesionych 1 września roku poprzedzającego oraz zmian mających wpływ na wzrost ww. wydatków (m.in. procentowa zmiana usługi, awans zawodowy, nagrody jubileuszowe, ilość godzin ponadwymiarowych i odpłaty emerytalne).

terrorystycznych, które jeszcze kilka lat temu nie było znane a obecnie nauczyciele musieli dokształcać się z w/w zagadnień.

(dowód: akta kontroli str.34-62, 620)

W ostatnich dwóch latach szkolnych stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego nauczyciele podjęli średnio pięć form doskonalenia i/lub form dokształcania. Większość podejmowanych szkoleń miało związek z nauczaniem przedmiotami lub realizowanymi zadaniami (wychowawca w internacie). Każdy nauczyciel brał także udział dodatkowo w co najmniej jednym szkoleniu doskonalącym kompetencje pedagogiczne. Dla większości nauczycieli (pięciu z siedmiu) podjęcie doskonalenia nie wiązało się z koniecznością ich dofinansowania, gdyż były to szkolenia bezpłatne lub realizowane w ramach projektów dofinansowanych z UE²⁰.

Dwóch nauczycieli praktycznej nauki zawodu (w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych) podjęło w okresie stażu (w roku szkolnym 2016/2017²¹) studia podyplomowe z zakresu diagnostyki, budowy i eksploatacji pojazdów samochodowych (zbieżne z nauczaniem przedmiotami). Ponadto zrealizowali po jednym szkoleniu zawodowym, nadającym dodatkowe kwalifikacje (spawalnicze i diagnostyczne). Nie złożyli oni wniosków o dofinansowanie ww. szkoleń i studiów podyplomowych. Z wyjaśnień nauczycieli wynika, że podjęli decyzję o samodzielnym ich sfinansowaniu. Obydwaj stwierdzili jednak, że gdyby wiedzieli o niewykorzystywaniu przez Szkołę środków na dokształcanie nauczycieli, zwróciliby się o takie dofinansowanie. Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *trudno sprecyzować opinię dlaczego niektórzy nauczyciele nie złożyli wniosku o dofinansowanie. Być może jest to spowodowane chęcią podejmowania niezależnych decyzji o tym co dany nauczyciel chce studiować lub poszerzeniem swych kompetencji, które dają bardziej stabilną pozycję nauczycielowi w sytuacji kiedy jest ogólnokrajowy niż demograficzny (...) Nauczyciele (...) nie złożyli wymaganej dokumentacji, która pozwoliłaby na uruchomienie procedur przyznawania dofinansowania dokształcania. Wszyscy nauczyciele a więc także Panowie wiedzieli o przysługujących im uprawnieniach.*

(dowód: akta kontroli str. 458-463, 615)

Organ prowadzący Szkołę nie określił zasad przyznawania dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz maksymalnej kwoty dofinansowania opłat, o której mowa w § 7 rozporządzenia w sprawie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli. W Szkole opracowano *regulamin dokształcania pracowników pedagogicznych ZS Nr 1 w Opatowie*²² (dalej: regulamin) oraz powołano Komisję ds. dofinansowania dokształcania nauczycieli²³ (dalej: Komisja), w skład której wchodził przedstawiciel organizacji związkowej nauczycieli (Związku Nauczycielstwa Polskiego), kierownik szkolenia praktycznego i kierownik warsztatów. Zgodnie z regulaminem dofinansowywanie przysługiwało tylko nauczycielom zatrudnionym w pełnym wymiarze godzin (§ 1 ust. 1 regulaminu), a Dyrektor Szkoły w ramach posiadanych na ten cel środków finansowych mógł pokrywać w całości lub w części opłaty pobierane przez szkołę wyższą (§ 9 ust. 2 i § 10 regulaminu). W dokumencie tym nie określono maksymalnej kwoty ww. dofinansowania. Regulamin dokształcania nie określał szczegółowych zasad i procedur ubiegania się o dofinansowanie dokształcania.

(dowód: akta kontroli str. 568-571)

Stosowana w praktyce w Szkole procedura uzyskania dofinansowania wymagała złożenia przez nauczyciela udokumentowanego wniosku/podania oraz uzyskania opinii Komisji, następnie Dyrektor Szkoły (jeśli została podjęta decyzja o przyznaniu dofinansowania) podpisywała z nauczycielem umowę, w której m.in. określano kwotę dofinansowania. Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *nauczyciele o możliwości dofinansowania dokształcania w szkole zostali poinformowani przy okazji powoływania komisji do spraw opiniowania wniosków. Podczas powołania tej komisji szczegółowo zostały omówione zasady jej funkcjonowania.*

²⁰ W tym w ramach projektu *Nowoczesna Szkoła Zawodowa - Nowoczesny Region*, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

²¹ Jeden z tych nauczycieli złożył deklarację realizacji studiów podyplomowych w roku szkolnym 2015/2016, wybrany kierunek jednak nie został uruchomiony.

²² Zarządzeniem nr 5 Dyrektora Zespołu Szkół nr 1 w Opatowie z 3 września 2013 r.

²³ Na posiedzeniu rady pedagogicznej Szkoły (12 stycznia 2015 r.).

W/w komisja ma jedynie opiniować i wspomagać dyrektora w określeniu potrzeb szkoły, natomiast decyzję o przyznaniu dofinansowania podejmuje dyrektor.

(dowód: akta kontroli str. 544-567, 613-614)

W badanym okresie wszystkie kompletne wnioski o dofinansowanie złożone przez nauczycieli zostały pozytywnie zaopiniowane przez Komisję (w jednym przypadku Komisja obradowała w innym składzie niż przyjęty podczas posiedzenia rady pedagogicznej) i pozytywnie rozpatrzone przez Dyrektora Szkoły.

W latach 2015-2017 dofinansowano realizację przez nauczycieli studiów podyplomowych (o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli) na następujących kierunkach:

- technika samochodowa i bezpieczeństwo w transporcie drogowym (dla jednej osoby, wysokość dofinansowania wyniosła 1.000 zł),
- turystyka, hotelarstwo i gastronomia (dla dwóch osób, wysokość finansowania dla jednej osoby – 1.000 zł; dla drugiej – 900 zł),
- oligofrenopedagogika (dla jednej osoby, dofinansowanie – 1.000 zł),
- logistyka (dla jednej osoby, dofinansowanie – 600 zł²⁴).

(dowód: akta kontroli str. 544-567, 567, 583)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *w związku z brakiem regulacji w w/w sprawie ze strony organu prowadzącego założyłam jednakową kwotę 1.000 zł ponieważ z informacji od nauczycieli wynikało, że duża grupa podjęła doksztalcenie i istniała możliwość składania następnych wniosków. Jednakowa kwota dofinansowania w mojej ocenie nie dyskryminowała żadnego z nauczycieli.*

(dowód: akta kontroli str. 615)

Z upoważnienia Starosty Opatowskiego, Kierownik Wydziału Oświaty, Kultury Fizycznej i Turystyki Starostwa Marek Gołasa poinformował: *kwoty dofinansowania opłat za kształcenie realizowane przez szkoły wyższe oraz zakłady kształcenia nauczycieli oraz specjalności i formy kształcenia wynikały z najbardziej korzystnej propozycji instytucji kształcących. Dalsze wyjaśnienia potwierdzają, że kwoty dofinansowania do podejmowanych form doskonalenia były ustalane indywidualnie w poszczególnych placówkach i wynosiły w badanym okresie do 2.250 zł dla jednej osoby.*

(dowód: akta kontroli str. 626-628)

W 2015 r. wykorzystano w Szkole 1.000 zł, tj. 4% pierwotnie zaplanowanych środków na doskonalenie i doksztalcenie nauczycieli. Dyrektor Szkoły wniosowała 16 września 2015 r. do organu prowadzącego o zmniejszenie zaplanowanych środków na doskonalenie nauczycieli (rozdział 80146) o 23.000 zł, tj. o 96% kwoty zaplanowanej na 2015 r. Przesunięcie środków nie wynikało z pełnego rozpoznania potrzeb szkoleniowych nauczycieli. Nauczyciel realizujący staż w ramach awansu zawodowego złożył wniosek o dofinansowanie 18 września 2015 r. (16 listopada przedstawił zaświadczenie o zakwalifikowaniu się na studia), inna osoba złożyła wniosek 20 listopada 2015 r.

W 2016 r. wykorzystano 3.500 zł, tj. 38% środków na doskonalenie i doksztalcenie nauczycieli. Dyrektor Szkoły wniosowała 10 listopada 2016 r. o zmniejszenie zaplanowanych środków na doskonalenie nauczycieli (rozdział 80146) o 15.500 zł, tj. o 62% zaplanowanej na 2015 r. kwoty. Pozostałe niewykorzystane środki w wysokości 6.000 zł zostały przeniesione na inne wydatki na wniosek złożony 9 grudnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 505, 508, 516-517, 521, 540-541)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *po analizie wydatków na wynagrodzenia w rozdz. 80130 do końca grudnia 2015 roku i przydziału godzin na rok szkolny 2015/2016 stwierdzono znaczny brak środków na wynagrodzenia osobowe. Analizując wykonane wydatki na doksztalcenie i doskonalenie zawodowe do końca sierpnia i planowane wydatki do końca grudnia 2015 roku zmniejszono plan celem zwiększenia planu na wydatki wynagrodzeń osobowych w rozdz. 80130. W razie informacji o potrzebie realizacji wydatków do końca 2015 na doksztalcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli dokonałabym zmian w planie*

²⁴ Pozostałe koszty ww. studiów oraz studiów drugiego z nauczycieli realizujących studia na kierunku turystyka, hotelarstwo i gastronomia były finansowane ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego na mocy porozumienia 4/KRF/2016 z 30 września 2016 r.

wydatków. W dniu 10.11.2016 roku wystąpiłam z wnioskiem do Zarządu Powiatu o dokonanie zmian w planie wydatków budżetowych wiedząc, że na kształcenie i doskonalenie zawodowe pozostaną środki do wykorzystania w kwocie 6 000 zł z tytułu refundacji z Powiatowego Urzędu Pracy.

(dowód: akta kontroli str. 614)

Spośród 48 nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych w Szkole w roku szkolnym 2015/2016 i kontynuujących zatrudnienie w roku szkolnym 2017/2018, 24 osoby podjęły jedno lub kilka działań w celu uzyskania dodatkowych uprawnień i kwalifikacji przydatnych w pracy w Szkole, w tym:

- pięciu nauczycieli uzyskało wpis do ewidencji egzaminatorów, o której mowa w art. 9c ust. 2 pkt 7 ustawy o systemie oświaty i/lub wzięło udział w szkoleniu kandydatów na egzaminatorów prowadzonym przez okręgowe komisje egzaminacyjne, o którym mowa w art. 9c ust. 2 pkt 8 tej ustawy;
- pięciu nauczycieli podjęło studia podyplomowe dofinansowane ze środków organu prowadzącego, a ośmiu bez dofinansowania z tych środków²⁵ (pięć osób ukończyło dwa kierunki studiów podyplomowych). Wybrano następujące kierunki: rekonstrukcja wypadków drogowych i likwidacja szkód powypadkowych (trzy osoby), technika samochodowa i bezpieczeństwo w transporcie drogowym (dwie osoby), oligofrenopedagogika i edukacja osób z niepełnosprawnością intelektualną (cztery osoby), logistyka (trzy osoby), doradztwo zawodowe (trzy osoby), hotelarstwo, turystyka i gastronomia (trzy osoby);
- sześciu nauczycieli uzyskało dodatkowe kwalifikacje w ramach nauczanego przedmiotu, np. licencję trenerską UEFA A (piłka nożna), uprawnienia instruktora fitness i tenisa stołowego, inspektora bhp, uprawnienia do zajmowania się eksploatacją urządzeń i instalacją sieci na stanowisku dozoru, do prowadzenia nauki jazdy kierowców oraz prowadzenia diagnostyki pojazdów samochodowych;
- dwóch nauczycieli opracowało i wdrożyło innowację pedagogiczną w klasach liceum ogólnokształcącego pn. *Młody przedsiębiorca w Liceum Ogólnokształcącym*²⁶, a dwóch innych innowację *Zajęcia z edukacji dla bezpieczeństwa i wychowania fizycznego w Liceum Ogólnokształcącym w klasie Służb Mundurowych*.

(dowód: akta kontroli str. 464-484, 449-457)

W latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 średnio połowa nauczycieli dyplomowanych nie uczestniczyła w żadnej zewnętrznej formie doskonalenia lub kształcenia zawodowego (w roku szkolnym 2015/2016 nie podjęło takiej formy doskonalenia 27 nauczycieli dyplomowanych z 45²⁷, a w 2016/2017 – 17 nauczycieli dyplomowanych z 42²⁸), w tym 14, tj. 33% nie korzystało z żadnej zewnętrznej formy doskonalenia w obydwu tych latach.

Po uzyskaniu stopnia nauczyciela dyplomowanego zmniejszyła się aktywność w zakresie doskonalenia i kształcenia zawodowego. Badanie przeprowadzone na próbie wybranych w sposób losowy 15 nauczycielach dyplomowanych wskazuje, że ośmiu z nich znacznie zmniejszyło swoją aktywność w zakresie doskonalenia i kształcenia zawodowego w porównaniu z okresem stażu²⁹. Nauczyciele ci nie realizowali w latach 2015/2016 i 2016/2017 żadnych zewnętrznych form doskonalenia i kształcenia lub uczestniczyli w najwyżej jednej, podczas gdy w okresie stażu uczestniczyli w 7 do 15 takich formach. Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *jako dyrektor szkoły zawsze starałam się mobilizować i wspierać nauczycieli do dalszego rozwoju. Motywowanie nauczycieli miało aspekt wielowymiarowy: poprzez przyznanie dodatku motywacyjnego, nagrody dyrektora szkoły, pochwały na ogólnym forum, podziękowań za podjęte dodatkowe działania i sukcesy. Jednak jako*

²⁵ Nauczyciele, którzy realizowali studia podyplomowe bez dofinansowania ze środków organu prowadzącego podjęli naukę na kierunkach zgodnych z potrzebami Szkoły – tych samych, które uzyskały dofinansowanie oraz na kierunku doradztwo zawodowe.

²⁶ Innowacje zostały pozytywnie ocenione przez Kuratorium Oświaty w Kielcach z możliwością wdrożenia od 1 września 2016 r. (pismo KO.II.5361.102.16.AO z 1 września 2016 r. i KO.II.5361.19.16.AO z 20 kwietnia 2016 r.)

²⁷ Nauczycieli dyplomowanych zatrudnionych w Szkole. W liczbie tej nie uwzględniono Dyrektora Szkoły, nauczycieli przebywających na urloпах oraz oddelegowanych do innych zadań.

²⁸ Liczbę nauczycieli ustalono jak wyżej.

²⁹ W ww. analizie nie brano pod uwagę zmniejszenia aktywności nauczyciela przebywającego w roku 2016/2017 na urlopie.

dyrektor nie mogą zmusić pracownika do dalszego rozwoju. Mogę jedynie sugerować potrzeby szkoły w bezpośrednich rozmowach. Z dalszych wyjaśnień Dyrektora wynika, że przyczyną niskiego zainteresowania części nauczycieli udziałem w doskonaleniu zawodowym w latach 2015/2016 i 2016/2017 mógł być ich udział w szkoleniach w poprzednich latach szkolnych³⁰, a w przypadku dwóch osób – poważne problemy zdrowotne.

(dowód: akta kontroli str. 458-463, 577-578, 572-575, 610)

*W latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 w Szkole zatrudnionych było 12 nauczycieli dyplomowanych, posiadających staż pedagogiczny wynoszący co najmniej 20 lat, w tym 10 lat po uzyskaniu stopnia nauczyciela dyplomowanego. W okresie tym nie podejmowano inicjatywy dotyczącej wnioskowania do organu sprawującego nadzór pedagogiczny o wyróżnienie nauczycieli tytułem honorowym profesora oświaty. Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *będąc Dyrektorem szkoły od roku szkolnego 2015/2016 chciałam dokładniej ocenić i poznać pracę nauczycieli, dlatego też dotychczas nie wnioskowałam do organu sprawującego nadzór pedagogiczny o wyróżnienie tytułem honorowym profesora oświaty. Sądzę, że w przyszłości nauczyciele mogą spełnić wymagania do tego tytułu.**

(dowód: akta kontroli str. 433, 615)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie, stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na niezłożeniu przez Dyrektora Szkoły wniosku o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli na 2015 r., 2016 r. i 2017 r., wymaganego § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

Zgodnie z tym przepisem dyrektor szkoły na każdy rok szkolny określa potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, a do 30 listopada danego roku składa do organu prowadzącego wniosek o przyznanie środków na tak określone potrzeby.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: 30 listopada 2014 roku czyli w okresie kiedy należy składać wnioski o dofinansowanie na rok 2015 nie pełniłam funkcji dyrektora szkoły. W latach 2015 - 2016 nie składałam wniosków o dofinansowanie ponieważ organ prowadzący nie wymagał takiego dokumentu.

(dowód: akta kontroli str. 613)

Uwaga dotycząca
badanej
działalności

Zdaniem NIK, niskie wykorzystanie przez Szkołę środków na doskonalenie zawodowe w latach 2015 i 2016, przy jednoczesnym niedofinansowaniu opłat poniesionych przez część nauczycieli na realizację studiów podyplomowych, może świadczyć o ograniczonej w praktyce dostępności tych środków dla nauczycieli.

Ocena częściowa

W Szkole zapewniono warunki do uzyskania awansu zawodowego przez nauczycieli oraz do ich rozwoju i doskonalenia zawodowego.

W latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 średnio połowa nauczycieli dyplomowanych uczestniczyła w zewnętrznych formach doskonalenia i dokształcania zawodowego. Stwierdzono zmniejszenie aktywności nauczycieli w tym zakresie po uzyskaniu awansu zawodowego. Z dofinansowania rozwoju zawodowego skorzystało pięciu nauczycieli. Dofinansowanie to było uwarunkowane potrzebami Szkoły i obejmowało dokształcanie nauczycieli m.in. w celu uzyskania uprawnień do nauczania przedmiotów zawodowych na nowoutworzonych kierunkach kształcenia. Ponadto ośmiu nauczycieli podjęło doskonalenie zawodowe bez korzystania z ww. dofinansowania. W latach 2015-2017 Dyrektor Szkoły nie składał do organu prowadzącego wniosków o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, wymaganych § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

³⁰ W ramach realizacji projektu *Bezpośrednie wsparcie rozwoju szkół i przedszkoli poprzez wdrożenie zmodernizowanego systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie opatowskim.*

IV. Wnioski

Wniosek
pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³¹, wnosi o wywiązywanie się z obowiązku składania do organu prowadzącego, do dnia 30 listopada danego roku, wniosku o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w następnym roku budżetowym, wymaganego § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia stycznia 2018 r.

Violetta Nowak
Główny specjalista kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
podpis

.....
podpis

³¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524.